

σίας τινός εἰς τὴν ἀβχαιρεσίαν τῶν Γενιτσάρων καὶ λοιπῶν Τούρκων ἐκτεθειμένους Χριστιανοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, ἦτο ὑποφερτὴ, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ τῶν λοιπῶν Δουλοπαροίκων γεωργῶν ἐν τῇ Χριστιανικῇ Εὐρώπῃ ἢ τύχη ἦτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξ' ἴσου ἀξιοθρήνητος, ἂν μὴ χειροτέρα.¹

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΛΗΡΟΣ ΘΕΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΑΥΤΟΥ

Πρὸς τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν Δημογερόντων, ἢ Προσεστώτων τῶν κοινοτήτων, σημαντικὴν θέσιν κατέχεν ὁ Κλῆρος, συντελῶν μεγάλως οὐχὶ μόνον εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ ἠθικὴν ἐνίσχυσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ὑποδούλου γένους διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ δικαστικῆς δικαιοδοσίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς² καὶ διετήρησε κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς δικαιοδοσίας ταύτης ὑπὸ τοῦ Κατακτητοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν διαδόχων τούτου Σουλτάνων,³

¹ Ἴδε σελ. 212 τοῦ παρόντος μετὰ τῶν παραπομπῶν.

² «Andientia Episcopalis» εἶναι τὸ ὑπὸ Κωνσταντίνου ἤδη τοῦ Μεγάλου παραχωρηθὲν τοῖς Ἐπισκόποις δικαίωμα, ὅπως δικάζωσι διαφορὰς πολιτικῆς φύσεως μεταξὺ λαϊκῶν, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τούτων, καὶ ἀναθέτωσι τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια. Corp. jur. Civil. ἐκδ. Syntenis 1, D' 4, 5, 7, 8. Σημ. 15.—Ἴδε καὶ Ἰουστινιαν. Νεαράν 86 ἐκδ. Μάτεσι.—Σύνταξιν συμβολαίων ἐνώπιον Ἐπισκόπων ἐλλείπει Ταβουλαρίων καὶ Νοταρίων (συμβολαιογράφων) ἴδε διὰ Θεσσαλίας Acta et Diplom. IV¹ 393, 396, 409 καὶ ἄλλαχού.

³ Περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν προνομίων τοῦ Κλήρου ὑπὸ τοῦ Κατακτητοῦ Μωάμεθ ἴδε σελ. 63 καὶ ἐξῆς τοῦ παρόντος.

Τὸ 30 ἄρθρον τοῦ Βερατίου,¹ δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο καὶ ἐπεκυροῦτο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ὁ διορισμὸς Μητροπολίτου, διελάμβανε δὲ αἱ πολιτικαὶ καὶ δικαστικαὶ ἀρχαὶ (Καδίδες καὶ Ναΐτιδες) δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ ἀναμιγνύονται «εἰς συζεύξεις καὶ διαζεύξεις καὶ κρισολογίας», ἦτοι δίκας τὰς ὁποίας οἰκαιοθελῶς ἤθελον φέροι οἱ Χριστιανοὶ ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων πρὸς ἐκδίκασιν καὶ ἐξομάλυνσιν, οὐδὲ νὰ παρακωλύωσι τὴν ἐπιβουλὴν ὄρκου εἰς τοὺς Χριστιανοὺς διαδίκους **καὶ τὴν δι' ἀφορισμοῦ τιμωρίαν αὐτῶν.** Καὶ τὸ ἄρθρον 37 ἀναγνωρίζει: «ὅστις τῶν ραγιαδῶν **ἀτακτῶν** » ἤθελε **παιδευθῆ δι' ἀφορισμοῦ** πρὸς σωφρονισμόν του, » κατὰ τὸ ἀνὶ των, νὰ μὴ ἐμποδίζηται ὑπὸ τῶν Ζαμπιάδων ἢ » ἀποστολῇ καὶ ἀνάγνωσις τοῦ ἀφορισμοῦ». Ἡ παραχωρουμένη διὰ τῶν δύο τούτων ἄρθρων εἰς τοὺς Μητροπολίτας δύναμις ἦτο μεγίστη, διότι διὰ τῆς αἰωρουμένης πάντοτε ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν τῶν πιστῶν ἀπειλῆς τοῦ ἀφορισμοῦ, συνείχεν ὁ Κλῆρος τοὺς Χριστιανοὺς εἰς πειθαρχίαν καὶ ἐπέβαλεν αὐτοῖς τὸ κύρος τῶν δικαστικῶν καὶ διαιτητικῶν του ἀποφάσεων, ἀποτρέπων αὐτοὺς, πάσῃ δυνάμει νὰ προσφύγωσιν εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια τὰ ὁποῖα ἐθεώρουν ξένα, ὀνομάζοντες αὐτὰ ἐξωτερικὰ.²

Ἐκτὸς τῶν ἐκτάκτων δικαιωμάτων κατὰ τὴν τέλει γάμων, κηδεύων καὶ λοιπῶν ἱεροτελεστιῶν εἰσέπραττον οἱ Ἐπίσκοποι καὶ τακτικὰ ἐτήσια δικαιώματα παρὰ τοῦ Ποιμνίου, εἰς χρήματα καὶ εἶδη, ὅπως καὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.³ Κατὰ τὸ ἀνωτέρω

¹ Βεράτιον τοῦ ἔτους 1604 ὑπὲρ τοῦ Μητροπολίτου Λαρίσης Λεοντίου διαδεχθέντος τὸν ἀποβιώσαντα Θεωνᾶν, ἴδε Περιοδ. «Προμηθεὺς» τόμ. Α' σελ. 311 καὶ ἐξῆς.

² Ἴδε ἀναφορὰν ἱερέως Σταματίου ἐκ Σκύρου ἀπευθυνομένην κατὰ τὸ τέλος τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος πρὸς τὸν γνωστὸν Πρωτονοτάριον καὶ ρήτορα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεοδόσιον Ζυγομαλᾶν, ἐν ἣ παραπονεῖται, ὅτι οἱ ἀντίδικοι αὐτοῦ «ἐπορεύθησαν εἰς τὴν κρίσιν τὴν ἐξωτερικὴν καὶ » ἐψευδομαρτύρησαν» καὶ ἐπικαλεῖται τὴν ἐκδοσιν ἀφορισμοῦ κατ' αὐτῶν. Δ. Παπαγεωργίου, Ἱστορία τῆς νήσου Σκύρου σελ. 131.—Παράβαλε Ν. Μοσχοβάκη τὸ ἐν Ἑλλάδι Δημ. Δίκ. ἐπὶ Τουρκοκρατίας σελ. 58.—Π. Ἀραβαντινοῦ Χρονογρ. Ἡπείρου Β' 257.

³ Νεαρά τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Κομνηνοῦ (1057-1059) κανονίζει τὸ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου εἰσπραττόμενον Κανονικὸν εἰς ἓν χρῆμασιν νό-